

תורת הקורא

הערות ודיוקים, הלכות ומנהגים, פרפראות וחידושים, דיונים ובירורים, הקשורים בקריאת פרשת השבוע והמסכתא

גליון מס' 94

פרשת בהר

ה"א תשע"ה

הערות, הארות, ביקורת, שאלות, רעיונות, וכן תרומות לצורך המשך פיתוח הגליונות, יתקבלו בברכה במערכת. כמו"כ אפשר לשלוח בקשה לקבלת הגליונות במייל: tameytora@gmail.com פקס: 153775150494

גליון זה י"ל ע"י מערכת טעמי תורה.

תודה לכל העוזרים והמסייעים שגליון זה יראה אור.
© כל הזכויות שמורות, ניתן לצלם ולהדפיס כמות שהוא ללא שינוי.

כ"ה ט"ז: **הוא מִכָּר לָךְ** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להחליף בין המרכא והטפחא ולהטעים **הוא מִכָּר לָךְ**.

כ"ה כ': **אֶת־תְּבוּאָתְךָ** - האל"ף בקמץ, והוא לשון יחיד. ויש להזהר שלא ישמע שקורא תְּבוּאָתְךָ בחולם, שהוא שינוי משמעות ללשון רבים.

כ"ה כ"ב: **הַתְּשִׁיעֹת** - התי"ו בדגש, והשווא נע.

וְאֶכְלֶתֶם מִן־הַתְּבוּאָה יָשֹׁן - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להטעים וְאֶכְלֶתֶם מִן־הַתְּבוּאָה יָשֹׁן.

כ"ה כ"ו: **לֹא יִהְיֶה־לְךָ** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים לֹא־יִהְיֶה־לְךָ.

כ"ה כ"ז: **אֶת־הָעֹדֶף** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים אֶת־הָעֹדֶף.

אֶת־הָעֹדֶף - הטעם מלרע בדלי"ת, והדלי"ת בצירי.

אֲשֶׁר מִכְרִי־לְךָ - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים אֲשֶׁר־מִכָּר לָךְ.

כ"ה כ"ח: **וְאֵם לֹא־מִצְאָה** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים וְאֵם־לֹא מִצְאָה.

בִּנְדַל הַקֶּהֱן אֹתוֹ עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל - יש להקפיד להטעים היטב את הזקף המפסיק שבתיבת אֹתוֹ, שלא ישמע שקנה עד שנת היובל, בעוד שפירושו שיהיה בידו עד שנת היובל.

כ"ה ל': **וְאֵם לֹא־יִנָּאֵל** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים וְאֵם־לֹא יִנָּאֵל.

אֲשֶׁר־לְךָ חֶמֶה - כתיב לא וקרי לֹא, אך אין הכוונה שיש שינוי באופן הקריאה, אלא הכוונה שהפירוש הוא לֹא בוי"ו.

¹ כתב ר' יהודה אבן חיוג' (שלשה ספרי דקדוק עמ' 11) שבלשון העברית אין חילוק בהגיה באותיות שאינן נקראות, והן נהגות באופן זהה, והביא דבריו האבן עזרא כאן, וכתב שאין כאן חילוק בקריאה בין הכתיב לקרי. וכן בספר דקדוקי הטעמים (סעיף 8) מובאת רשימת תיבות במקרא ששויים בלשון ושונים בכתיב, כגון נִקְרָה - נִקְרָא, יִקְרָה - יִקְרָא, יִמְלָה - יִמְלָה - הִלָּה - הִלָּא, יִקְרָא - יִקְרָה, ועוד, וגם מזה מוכח שאין חילוק בהגיה באותיות שאינן נקראות. והעולה מדבריהם, שאין כוונת הקרי כאן למסור על אופן קריאה שונה מהכתיב, שהרי גם בקרי וגם בכתיב קוראים רק למ"ד בחולם, והאל"ף והוי"ו אינן נשמעות. אלא כוונת הערת הקרי לומר שפירוש המילה שונה מפירושה לפי הכתיב. ובאמת יש מקומות נוספים בהם אין כוונת הקרי לאופן קריאה שונה מהכתיב, אלא כוונת הקרי שפירוש המילה שונה מפירושה לפי הכתיב, כגון: וְלָקַח אָבִי הַנְּעִרָה (דברים כ"ב ט"ו), שכתוב הנער וקרי הנערה, ואע"פ שגם הקרי הוא הנער בוי"ו ש קמוצה, והה"א אינה נשמעת, ואין חילוק בין הקרי לכתיב, באה הערת הקרי לומר שהכוונה לנערה ולא לנער. וכיו"ב ויִאמְרָ אֵלָיו יְיָ מִהֲנֶהֱבִינֶךָ (שמות ד' ב') שכתוב מזה וקרי מה זה, ואע"פ שאין חילוק בקריאה ביניהם, באה הערת הקרי לומר שהכוונה מה זה ולא מזה (וע"ע מה שכתבנו שם).

וכיו"ב מצאנו גם בתלמוד ובמדרשים, שכתוב אל תקרי כך אלא כך, אין הכוונה תמיד לאופן קריאה שונה, אלא הכוונה אל תפרש כך אלא כך, אע"פ שהקריאה שווה בשניהם, וכמו שכתבו תוס' בערכין ט"ו ע"ב (ד"ה אל תקרי) לפרש בגמרא שם, והביאו לזה ראה מהספרי (דברים ל"ד ז') שגם שם מצאנו כן, ובשיטה מקובצת שם (אות כ') הביאו לזה דוגמא נוספת מהמדרש.

כ"ה ה': **קִצְרֶךָ** - הרי"ש בשווא נע.

וְאֶת־עֹנְגִי - הנו"ן בדגש, והשווא נע.

כ"ה ו': **לָךְ וּלְעֶבְדְּךָ וְלָאֻמָּתְךָ** - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להטעים לָךְ וּלְעֶבְדְּךָ וְלָאֻמָּתְךָ.

וּלְעֶבְדְּךָ - הלמ"ד בשווא נח". ויש להזהר שלא להבליע את העי"ן שאחריה ולקרוא וּלְכָדְךָ. וכן בכל מקום בו מנוקד שווא נח לפני אות גרונית, יש להזהר שלא תבלע האות הגרונית. ולהלן רשימת המילים בפרשה שיש להזהר בהן בזה: **וְלִבְהֶמְתְּךָ. תַּמְעִיט. יִנָּאֵל. וּבְאֻחֵיכֶם. יִנָּאֵלְנוּ. וְנִגְאָל. נִשְׁאָר.**

וּלְשִׁכְרֶךָ - הרי"ש בשווא נע.

וּלְתוֹשֶׁבְךָ - המונח תחת השי"ן, ואין להטעים וּלְתוֹשֶׁבְךָ במונח תחת התי"ו.

כ"ה ח': **שְׁבַתָּה** - הבי"ת בדגש, והשווא נע.

יָמִי שָׁבַע - בפשטא ויטיב, ואין להטעים יָמִי שָׁבַע במהפך פשטא.

כ"ה ט': **בְּכָל־אַרְצְכֶם** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים בְּכָל־אַרְצְכֶם.

אֵת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להטעים אֵת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה.

לְכָל־יִשְׂרָאֵל - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים לְכָל־יִשְׂרָאֵל.

כ"ה י"א: **לֹא תִנְדְּעוּ וְלֹא תִקְצְרוּ אֶת־סִפְיֹתֶיהָ** - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להטעים לֹא־תִנְדְּעוּ וְלֹא־תִקְצְרוּ אֶת־סִפְיֹתֶיהָ.

כ"ה י"ג: **בְּשַׁנַּת הַיּוֹבֵל הַזֶּאת** - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להטעים בְּשַׁנַּת הַיּוֹבֵל הַזֶּאת.

כ"ה ט"ו: **מָאֵת** - יש להזהר שלא להבליע את האל"ף וישמע שקרא מַת. וכן הוא להלן.

² ואע"פ ששורוק היא תנועה גדולה, ולכן השווא שאחריה נע, זה רק בשורוק הבא באמצע תיבה, אך שורוק בראש תיבה היא תנועה קטנה, משום שכל שורוק היא ניקוד האות שלפניה, ובראש מילה שאין אות לפניה, נקרא כאילו יש אל"ף לפניה (עיין מנחת שי בראשית א' י"ד), ומ"מ כיון שאין כאן שתי אותיות המנוקדות בניקוד השורוק, אלא אות אחת, לכן דינה כקבוץ, שהיא תנועה קטנה ולא כשורוק שהיא תנועה גדולה. ויש מקומות שהרבה טועים ומבטאים שווא נע אחר שורוק בראש מילה.

³ מחמת קלות האות הגרונית במבטא, כאשר יש לפניה אות המנוקדת בשווא נח, יש נטיה חזקה להשמיט את האות הגרונית מהמבטא, ולנקד את האות שלפניה בניקוד שלה במקום בשווא נח, כגון מִלֶּךְ במקום מִלָּאךְ, שְׁמוֹן במקום שְׁמֻעוֹן, וינג במקום וינגה. וזה מצוי פעמים רבות, וצריך זהירות רבה מאד ע"מ לא להיכשל בזה.

וכבר הזהיר על זה ביסוד ושוורש העבודה (שער שלישי פרק שני), והאריך שם להראות לעין כל את גודל קלקולי התיבות וחסרון האותיות במי שאינו נזהר לקרוא כראוי. וציין לדבריו בבאור הלכה (סימן ס"א, ד"ה ידגיש).

כ"ה ל"א: וְכָתִיב - הַתִּי"ו בְּדָגֶשׁ קָל, וְלֹא בְּדָגֶשׁ חֶזֶק. וְכֵן הוּא לְהֵלֶן.

כ"ה ל"ב: הַלּוּיִם, לְלִוִּים - הַלֵּמ"ד רַפָּה, וּבִשְׁוֹא נַח. וְכֵן הוּא לְהֵלֶן.

כ"ה ל"ד: וְשִׁעָה - הַשִּׁי"ן בִּשְׁוֹא נַח, וְאֵע"פ שִׁישׁ סְפָרִים מְנַקְּדִים וְשִׁעָה בְּחֹטֶף פֶּתַח, אֵין לְהַגִּיתָּהּ כְּפֶתַח, אֲלֹא כְּשֹׁא נַח פְּשוּט.

כ"ה ל"ה: וּמָטָה - הַטַּעַם מִלְעִיל בְּמ"ם.

וְהַתְּנִיקָה בּוֹ - הַטַּעַם מִלְעִיל בְּזִי"ן.

גֵּר וְתוֹשֵׁב וְחֵי עֲמָךְ - יֵשׁ לְהַקְפִּיד לְהַטְעִים הַיֵּטֵב אֶת הַטַּפְחָא הַמִּפְסִיק שְׁבִתִּיבַת נָח, שֶׁהוּא נִיגוֹן מִפְסִיק יוֹתֵר מִהַתְּבִיר שְׁבִתִּיבַת וְתוֹשֵׁב.

כ"ה ל"ט: וְנִמְכַּרְלָהּ - יֵשׁ לְהַקְפִּיד לִנְגֹן אֶת הַטַּעַם כְּרֹאֵי בְּמִקָּף, וְלֹא לְהַשְׁמִיט אֶת הַמִּקָּף וּלְהַטְעִים וְנִמְכַּרְלָהּ.

עֲבָדָת - הַטַּעַם מִלְעִיל בְּבִי"ת.

כ"ה מ"א: הוּא וּבְנָיו עֲמָו - יֵשׁ לְהַקְפִּיד לִנְגֹן אֶת הַטַּעַם כְּרֹאֵי, וְלֹא לְהַטְעִים הֵנָּה וּבְנָיו עֲמָו.

עֲמָו - יֵשׁ לְהַקְפִּיד עַל הַגִּייה נְכוֹנָה שֶׁל הַעִי"ן, שֶׁלֹּא יִשְׁמַע שְׁקוּרָא אִמּוֹ בִּאל"ף. וְכֵן הוּא לְהֵלֶן.

כ"ה מ"ד: אֲשֶׁר יִהְיֶה-לָּהּ - יֵשׁ לְהַקְפִּיד לִנְגֹן אֶת הַטַּעַם בְּמִקְוֶם הַנִּכּוֹן, וְלֹא לְהַטְעִים אֲשֶׁר-יִהְיֶה לָּהּ.

ויש להעיר, שיש תימנים המחלקים בקריאה בין לו בוי"ו ללא באל"ף, שכשכתוב לא באל"ף משך הברת החולם קצרה יותר מאשר כשכתוב לו בוי"ו (כמובא בספר דקדוקי תורה עמ' נ"ז). וכן בסידור ר' שבתי סופר כתב במזמור לתודה: ולו אנחנו. הכתיב הוא ולא באל"ף והקרי הוא ולו בוי"ו ע"פ המסורה, וצריך להאריך בחולם ה"ל"ד עד שיקמוץ שפתיו מעט לצד חוץ להורות מוצא הוי"ו. עכ"ל. וגם מדבריו נראה שחילק באופן זה. וקשה לומר שחילוק זה הוא מסורת קדומה אצל התימנים, אחר שמוכח בקדמונים שאין חילוק ביניהם, ואולי חידשו כן מסברא. ומלשון רש"ס נראה שהבין מסברא שצריך להיות חילוק, אך לא שכך היה המנהג במקומו. ובאמת חילוק זה אינו נכון, כמבאר בקדמונים. וצ"ע בזה.

^ד ענין זה מבואר בגליון פרשת שמות הערה ט"ז.

^ה עיין במאמר על השווא שאחר ה"א הידיעה שם מבואר שכאשר נשמט הדגש שאחר ה"א הידיעה, ואין מתג תחת הה"א, השווא שאחריה נח. וכאן אין מתג תחת הה"א (וכ"כ מנחת שי במדבר א' נ', ח' ו'), ומוכח שהלמ"ד שאחריה בשווא נח. ואע"פ שיש מעט ספרים עם מתג בה"א, ספרים אלו הלכו בשיטה אחרת שלא דקדקה בהנחת מתגים אלו, ולא באו להורות שהשווא נע (כמו שהוכיח ר"ו^ה), עיין במאמר על השווא שאחר ה"א הידיעה הערה ה'). וכן כתב להדיא ר"ר ח'יג' (שלשה ספרי דקדוק, עמ' 130), שהלמ"ד שבתית הלויים בשווא נח.

ובסידור רש"ס (תפילת שבת, משנת השיר שהלויים היו אומרים) כתב שהלמ"ד בשווא נע, ואף כתב שמהרש"ל בסידורו ניקד את הלמ"ד בחטף פתח, דהיינו שהבין ג"כ שהשווא נע. וכנראה מכיון שבספריהם היה מתג, לא חילקו, והסיקו מכך שהשווא נע.

^י כמבואר בארוכה במאמר החטפים שחטף פתח זה הוא ניקוד מושאל הבא לסמן על שווא נע, ואינו חטף פתח ממש.

^י משום נסוג אחר. וענין זה מבואר בגליון פרשת שמות הערה ט"ז.

^ח בניגון הטעמים המקובל יש נטיה להטעים את התביר בניגון מפסיק יותר מהטפחא, אך באמת הטעם טפחא הוא מפסיק יותר מהתביר, ויש להקפיד על הניגון המתאים בכל מקום של צירוף הטעמים תביר וטפחא, כי בהרבה מקומות זה משנה את פירושו הענין.

^ט יש שדרשו ככוונת הכתוב שההפסק הוא אחר תיבת ותושב, דהיינו גֵּר וְתוֹשֵׁב, וְחֵי עֲמָךְ, והפסוק קאי בגר תושב (כדמשמע בגמ' בבא מציעא ע"א, ע"א, וכמו שפירשו רש"י ושאר ראשונים).

אך אע"פ ששבעים פנים לתורה וכולם אמת, זה לענין דרשה, אך לענין קריאה אין לנו לזוז מטעמי המקרא, ויש לקרוא תמיד אך ורק כטעמי המקרא, ולפי פיסוק הטעמים הטעם טפחא הוא מפסיק גדול יותר מהטעם תביר. ופירוש הפסוק על פי הטעמים הוא: יגור וישב ויחיה עמך (והוא כפירוש שהביא רמב"ן בשם התרגום, וכ"ה בתרגום יונתן ובתרגומים מדויקים, ועיין בספר הכתב והקבלה).

כ"ה מ"ה: מִבְּנֵי - הַבִּי"ת בְּדָגֶשׁ, וְהִשְׁוּא נַח.

כ"ה מ"ו: וּבִלְאֲחִיקָם - הַאֵל"ף בְּקִדְמָא, וְהַכ"ף בְּמַהֲפָךְ.

כ"ה מ"ט: אִוּ בְּיָדָיו - יֵשׁ לְהַקְפִּיד לִנְגֹן אֶת הַטַּעַם בְּמִקְוֶם הַנִּכּוֹן, וְלֹא לְהַטְעִים אוֹ-כֵן דָּדוּ.

כ"ה נ': הַמִּכְרֹו לוֹ - הַטַּעַם מִלְעִיל בְּמ"ם.

כ"ה נ"ג: לֹא-יִרְדְּנוּ - הַטַּעַם מִלְעִיל בְּדִלִי"ת, וְהַנּו"ן בְּהַעֲמָדָה מוֹעֲטָה.

כ"ה נ"ד: הוּא וּבְנָיו עֲמָו - יֵשׁ לְהַקְפִּיד לִנְגֹן אֶת הַטַּעַם בְּמִקְוֶם הַנִּכּוֹן, וְלֹא לְהַחֲלִיף בֵּין הַמִּרְכָּא וְהַטַּפְחָא וּלְהַטְעִים הוּא וּבְנָיו עֲמָו.

כ"ו א': תִּתְּנֶה - הַתִּי"ו בְּדָגֶשׁ, וְהִשְׁוּא נַח.

כ"ו ב': אֶת-שְׁבִתֶּיךָ - הַבִּי"ת בְּדָגֶשׁ, וְהִשְׁוּא נַח.